Archive of SID

فصلنامه مديريت دولتي
سال اول/ پيش شماره اول/تابستان ۱۳۸۹

دولت زنده؛ اساس پيوند صنعت ـ دانشگاه

دكتر محسن فدمي[۱]

چكيده

مقاله حاضر با ارايه يک تعريف عمليـاتي از دولـت زنـده و مصـاديق آن در كشورهاي جهان، سعي در ايجاد تصويري كلي از مفهـوم جديـد دولـت بـويژه نقش آن در تعاملات پيچيده، خطير و گسترده صنعت و دانشـگاه دارد نمـوده و به تبيين اين نقش با ويژگيهاي خاص هر جامعه پرداخته و سعي نموده معيـاري جهت مقايسه عوامل اصلي تشكيل دهنده آنها براي ارايه يک مـدل بـومي شـده ايراني ارايه نمايد. نويسنده در اين مقاله با اسـتفاده و بـا اسـتناد بـه جديـدترين نظريه‌ها و نمونه‌هاي عملي سعي در ايجاد تصويري جديـد از مفهـوم دولـت و نقش آن در بلوغ، كمال و نشـاط ملـي و هـم چنـين مشـاركت و همسـويي در حركت جوامع به طرف آينده روشن تر دارد.

واژگان كليدي

دولت زنده، دولت الكترونيک

[۱] عضو هيات علمي دانشگاه آزاد اسلامي واحد علوم و تحقيقات Dr.Ghadami@gmail.com

www.SID.ir

Archive of SID

مقدمه

مهمترين عامل در تبيين تعاملات بين دانشگاه و صنعت، مفروضات و نحوه نگرش دولتها در جهت تسهيل ارتباطات متقابل و متعامل و تنگاتنگ و زنده بين اين دو ركن توليد، انتشار و نوسازي مستمر علم و دانايي و تبديل آن به محصول و خدمات مورد نياز سازمانها، جوامع و فراتر از آن در گستره جهاني شدن و جهاني سازي در قالب اقتصاد دانايي محور مي‌باشد.

پس از دهه هفتاد، دولتهاي سنتي و قدرت گراي متمركز بر كنترل و نظارت گسترده بر تمامي مباني زندگي اجتماعي منجمله تمامي فعاليت‌هاي مرتبط با صنعت و دانشگاه، بصورت گسترده‌اي جاي خود را به دولتهاي قانونگذار، كنترل كننده كيفي و پشتيبان و مدافع منافع عمومي داده است و همزمان با بروز و رشد فناوريهاي نوين، مردم سالاري اجتماعي و مديريت سازماني را بر اساس تفكيک وظايف حاكميت و تصدي، حداكثر برون سپاري وظايف تصدي‌گري و تقويت خصوصي‌سازي و حضور بيشتر مردم در اداره زندگي خود، مستقر و محقق نمودند.

با حركت جوامع بشري بسوي جهاني شدن و موزائيكي شدن قدرت، مباني برتري سازماني، ملي و جهاني كاملا دگرگون شده و دولتهايي كه در گذشته نه چندان دور، در رأس كشورهاي پيشرفته و پيشرو نبوده‌اند، بر اساس استقرار يک اقتصاد دانايي محور در چهارچوب شاخص‌هاي جهاني، جاي غولهاي قدرت را گرفته و در توليد ناخالص ملي، از دولتها و كشورهاي برتر قبلي پيشي گرفتند. (TAYLOR 2003) كشورهاي سوئد، فنلاند، نروژ، دانمارک، كانادا، استراليا، هند، سنگاپور، تايوان، تايلند، مالزي، آفريقاي جنوبي و بسياري از دولتهاي تازه وارد

www.SID.ir

Archive of SID

در طبقه بندي بالاي جهاني بويژه در دو دهه اخير، جزو بهترين نمونه‌هاي عملي چنين تحولات ريشه‌اي در شكل گيري دولتهاي نوين بوده اند.

در دو دهه گذشته با ظهور فناوريهاي الكترونيک، ارتباطات سازمانها و جوامع انساني شكل جديد و پويائتري به خود گرفت، بنحويكه واژه دولت الكترونيک معرف دولتهاي پيشرو و ملاک طبقه بندي آنها قرار گرفت. در اين راستا ايفاي نقش تلفيق‌كننده و تسهيل‌گر بين ارتباطات گسترده، حلقوي و چند سويه دانشگاه و صنعت جزو وظايف اصلي دولتهاي جديد قرار گرفت. اخيرا دولتهاي الكترونيک همسو با استقرار نظامهاي مديريت تغيير، مديريت دانايي و مديريت ارزش به ارتقاي مباني نرم افزاري و مغزافزاري تعاملات مردم سالارانه بين گروههاي مختلف مردم، صنايع و دانشگاههاي پرداخته و از واژه دولت زنده براي حضور همه مردم در پهنه نوآوري و خلاقيت و هم افزائيهاي حيرت‌آور در جهت حركت جوامع براي ايجاد ارزش افزوده اقتصادي، يادگيري، مشاركت و تعامل مستمر استفاده مي‌نمايند. (DAVENPORT 2006)

دولت چين اولين دولتي است كه برنامه توسعه ملي خود را در قالب «دولت زنده» طراحي، برنامه‌ريزي و اجرا مي‌نمايد. دولتهاي ديگر نيز در اين راستا با عناوين مشابهي چون «دولت آماده»، يا «دولت اول» بالاترين نقش حمايت كننده ملي از مردم را جهت حضور پيوسته در عرصه حركت ملي، از دانشگاهها براي ايده‌پردازي و نمونه‌سازي و از صنايع در جهت توليد انبوه محصولات جديد بصورت پيوسته و دايمي ايفا مي‌نمايند.

مفهوم كلي دولت زنده

امروزه اكثر دولتهاي پيشرو در سراسر دنيا پس از استقرار دولت الكترونيک كه بيشتر مبتني بر فناوريهاي نوين است، اولين گامها را به سوي دولت زنده با

www.SID.ir

Archive of SID

تمركز اصلي بر مديريت راهبردي نوين يعني رسيدن به آينده دور و ناشناخته از طريق انسان معنوي و خلاق برداشته‌اند تا با ايجاد كشوري مبتني بر اقتصاد دانايي با نوآوريهاي مستمر، بهترين خدمات زنده و در لحظه را به مردم خود و جهانيان ارايه نمايند. امروزه اين دولتها با يكپارچه‌سازي جنبه‌هاي گوناگون خدمات دولتي - در كليه سطوح - و حمايت مستمر از صنايع كوچک و متوسط و اعطاي يارانه‌هاي قابل توجه به پژوهش‌هاي مورد نياز دولت و هم چنين فراهم ساختن مقتضيات خصوصي‌سازي هر چه بيشتر به سوي يك روش مؤثر و كم هزينه‌تر در ارايه خدمات به افراد جامعه (مشتريان خود) و تعاملات گسترده ملي درحركت مي‌باشند.

تعاريف دولت الكترونيک از ديدگاه فناوري

تعريف اول: به كارگيري فن آوري اطلاعات و ارتباطات در ارايه خدمات اجتماعي، اداري، اقتصادي بخصوص در بخش دولتي براي بالا بردن بهره‌وري و نيز بهبود خدمات و ارايه اطلاعات به شهروندان و صاحبان كسب وكار.

تعريف دوم: به عنوان بستر و فرآيند مديريت بدون كاغذ در حكومت مطرح است و در نهايت بسياري از ارتباطات بين سازمانها و مجموعه‌ها (با هم و با مردم) از طريق مسيرها و شبكه‌هاي چند رسانه‌اي صورت مي‌گيرد. (علي احمدي ۱۳۸۳)

ضرورت ايجاد دولت زنده

ايجاد دولت زنده پاسخ به ضرورت بكارگيري حداكثر سرعت (حداقل زمان) ايجاد همسويي ملي از طريق فناوريهاي زنده، حداقل هزينه، حداكثر سهولت در ارايه خدمات به شهروندان و استقرار يک نظام توسعه ملي براساس مديريت دانايي است. (DAVENPORT 2006)

www.SID.ir

Archive of SID

فواید ایجاد دولت زنده

اهم مزاياي ايجاد دولت زنده به شرح زير مي‌باشد(FLETCHER 2002):

- تعيين ارزشها، چشم انداز و استراتژي ملي از طريق مشاركت همگاني و زنده براي شكل دهي الگوي توسعه ملي؛
- استقرار مردم سالاري زنده؛
- تسهيل در خصوصي‌سازي و برون سپاري فعاليت‌هاي دولتي بويژه امور مربوط به تصدي به مدد فناوريهاي زنده؛
- تسهيل قابليت دسترسي و افزايش كيفيت ارتباط با شهروندان؛
- افزايش سرعت پردازش اطلاعات مربوط به فعاليت‌هاي دولتي و عمومي و ايجاد هماهنگي بيشتر بين استراتژي و عمليات ملي؛
- ايجاد يک نظام تعاملي يادگيري (LEARNING) ملي؛
- افزايش بهره‌وري و رشد اقتصادي؛
- افزايش مشاركت شهروندان در اداره كشور؛
- بررسي مجدد روند عملكرد، تصحيح سيستمهاي موجود، بازسازي و بازنگري در ساختار دولت كه باعث رفع و كاهش نواقص و مشكلات موجود مي‌گردد.

مدل مصوب دولت الکترونیک در ایران

مدل مصوب دولت الكترونيک در ايران شامل مراحل ذيل مي‌باشد: (علي احمدي ۱۳۸۳)

۱) تعريف دولت الكترونيک: به كارگيري فن آوري اطلاعات و ارتباطات (INFORMATION & COMMINIMATION TECHNOLOGY) در:

۱-۱) ارتباطات بين دستگاههاي اجرايي و تحقق فرآيند مديريت بدون كاغذ؛

www.SID.ir

Archive of SID

۱-۲) توليد و انتقال به موقع اطلاعات صحيح و مورد نياز براي تصميم‌گيري در نظام اداري؛

۱-۳) فراهم نمودن دسترسي مردم به اطلاعات و خدمات دولت از طريق شبكه‌هاي اطلاعاتي؛

۱-۴) فراهم نمودن زمينه انجام امور و تعهدات مردم نسبت به دولت از طريق شبكه‌هاي اطلاعاتي.

۲) هدف: دستيابي به يک طرح جامع متناسب با اصول و معيارهاي علمي و مقتضيات ملي براي استقرار دولت الكترونيک در كشور.

۳) *راه كار اجرايي مرحله آزمايشي:* در اين زمينه لازم است يک كميته راهبردي استقرار آزمايشي دولت الكترونيک مركب از نمايندگان: سازمان مديريت و برنامه‌ريزي كشور، وزارت پست و تلگراف و تلفن، دفتر هيات دولت، وزارت كشور، استانداريهاي منتخب تعيين و وظايف زير را عهده دار شوند:

۳-۱) انتخاب سه الي چهار شبكه اطلاعاتي ملي (شبكه دولت و شبكه اطلاعاتي دو الي سه استان كشور) به منظور هدايت آنها جهت استقرار تدريجي مراحل چهارگانه پيش بيني شده در بند۱؛

۳-۲) تنظيم سياستها و راهبردهاي هماهنگ استقرار آزمايشي دولت الكترونيک؛

۳-۳) تعيين تكاليف و وظايف هر يک از دستگاههاي اجرايي در زمينه‌هاي:

- چگونگي برقراري ارتباطات بين دستگاههاي مشترک در شبكه؛
- چگونگي و مراحل توليد و انتقال اطلاعات مورد نياز نظام تصميم گيري؛
- اطلاع رساني به مردم از چگونگي ارايه خدمات دستگاه اجرايي از طريق شبكه؛
- نحوه بهره گيري مردم از خدمات دولتي از طريق شبكه.

۳-۴) نظارت بر مراحل استقرار شبكه و انجام وظايف دولت از طريق شبكه؛

www.SID.ir

Archive of SID

۳-۵) پيش بيني راهكارهاي لازم براي برقراري ارتباط و اتصال شبكه دولت با شبكه‌هاي استاني؛

۳-۶) جمع بندي نتايج اجراي آزمايشي طرح به منظور تعميم آن در سطح كشور؛

۳-۷) ارايه طرح جامع دولت الكترونيک در جمهوري اسلامي ايران براي تصويب مراجع ذيربط؛

۴) كميته راهبردي مي‌تواند براي انجام وظايف پيش بيني شده نسبت به انجام طرحهاي مطالعاتي مورد نياز از طريق مشاوران ذيصلاح (حقيقي و حقوقي) اقدام نمايد.

۵) مدت اجراي آزمايشي طرح تا پايان سال ۱۳۸۱ ! تعيين مي‌شود و كميته موظف است گزارش اجراي آزمايشي طرح همراه با طرح جامع دولت الكترونيک را تا تاريخ يادشده به شوراي عالي اداري ارايه نمايد.

شرح خدمات

۱) تعريف دولت الكترونيک؛

۲) شناسايي وجوه مختلف دولت الكترونيک و طبقه بندي آن؛

۳) زير ساختها و پيش نيازهاي استقرار دولت الكترونيک در جهان؛

۴) شناسايي موانع و مشكلات استقرار دولت الكترونيک در ايران؛

۵) معرفي معايب، مزايا و مشكلات استقرار دولت الكترونيک در ايران؛

۶) مطالعه وضعيت كاربرد دولت الكترونيک در پنج كشور منتخب (مطالعه تطبيقي)؛

۷) شناخت وضعيت ICT در دولت ايران و مقايسه آن با مفاهيم دولت الكترونيک در ساير كشورها؛

۸) تعيين نقاط قوت و ضعف كشور در استقرار دولت الكترونيک؛

www.SID.ir

Archive of SID

۹) تعيين كاربردهاي دولت الكترونيک مطابق با وضعيت ايران (پياده سازي در ايران)؛
۱۰) تعيين سياستها و راهكارهاي لازم جهت استقرار دولت الكترونيک در ايران؛
۱۱) پيشنهاد برنامه اجرايي (تعريف پروژه‌ها و اقدامات لازم) به منظور پياده سازي دولت الكترونيک در ايران.

شكل ۱: لايه‌هاي مختلف ايجاد دولت الكترونيک

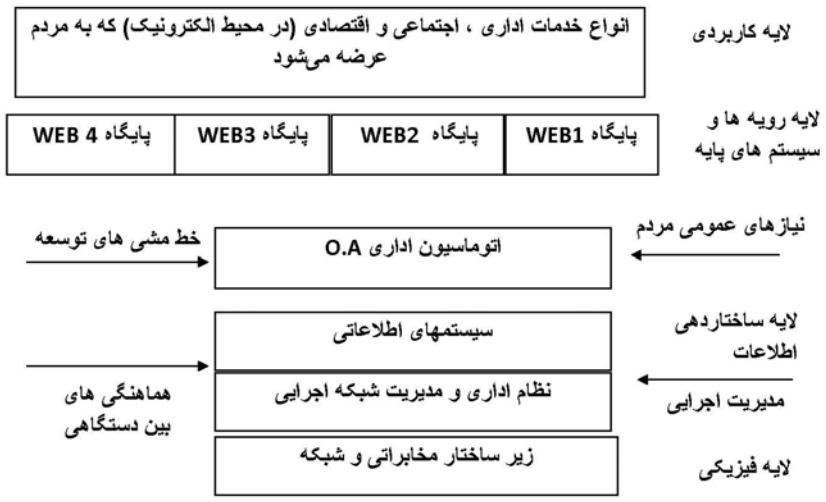

نقدي به طرح مصوب ايجاد دولت الكترونيک در ايران

۱) عدم تمركز فرهنگي و ارزشي بر ايجاد دولت الكترونيک و صرف تمركز بر فناوريهاي نوين اطلاعاتي؛
۲) عدم وجود نظام تعريف شده توسعه ملي با الهام از مباني جهاني شدن؛
۳) عدم انجام فضا سازي و ايجاد ادبيات مشترک براي ايجاد عزم ملي؛
۴) عدم تعريف روشن فاصله (GAP /DISTANCE) موجود براي رفع چالش‌هاي اصلي حركت از وضع موجود به وضع آرماني؛

www.SID.ir

Archive of SID

۵) عدم تعريف اهداف مرحله‌اي روشن و شفاف در سطح ملي و سازماني؛
۶) عدم بسيج مديريت دولتي براي استقرار دولت زنده؛
۷) عدم وجود حداقل متخصصان نرم افزاري و سخت افزاري مهندسي مجدد اجتماعي و سازماني؛

ارايه يک الگوي دولت الکترونيک مبتني بر تحقيق ميداني

موضوع يک رساله دفاع شده دکتري مديريت در دانشگاه علامه طباطبايي بررسي و ارايه يک الگو براي تحقق دولت الکترونيک مي‌باشد، که در آن چشم‌انداز و استراتژي ملي را مسير دستيابي به دولت الکترونيک معرفي مي‌کند و حوزه‌هاي استراتژيک دولت الکترونيک را منابع انساني، ساختار و فرآيند، تعاملات و فناوري تعيين مي‌کند. در صورتيکه مدل مصوب ملي فقط بر حوزه فناوري تمرکز نموده و ارتباط شفافي بين چشم انداز و استراتژي توسعه کشور (۲۰ ساله) و مدل مصوب دولت الکترونيک برقرار نکرده است.شکل شماره ۲ نمودار کلي الگوي پيشنهادي را تبيين مي‌نمايد:

يک مدل کلي دولت زنده در آسيا - اقيانوسيه

«دولتهاي آسيايي بمنظور پيشگام شدن در زمينه دولت الکترونيك از آخرين راهکارهاي مخابراتي و اينترنتي براي تحقق دموکراسي و آسايش شهروندان خود بهره مي‌جويند». (TAT-KEI 2002)

تحولي در مباشرت دولتها در آسيا در حال وقوع مي‌باشد. از سنگاپور تا ويتنام، ازهنگ‌کنگ تا مانيل، دست اندرکاران و مسئولين به مفهوم دولت الکترونيك، يعني راهبرد بکارگيري تازه‌ترين فن‌آوري براي کارآمدسازي فرآيندهاي بخش دولتي بعنوان ابزاري براي دستيابي شهروندان به خدمات

www.SID.ir

Archive of SID

دولتي و مفهوم دولت زنده يعني مردم سالاري و تعاملات گسترده و زنده ملي پي برده‌اند. همچنانكه اين ابتكار عملها به مرحله اجرا در مي‌آيند، دولتهاي آسيايي ساختارهاي سازماني خود را دگرگون و متحول ساخته و روش تعامل با آن ساختارها را به طور اساسي مورد تغيير و اصلاح قرار مي‌دهند.

شكل۲: نمودار الگوي پيشنهادي دولت الكترونيك

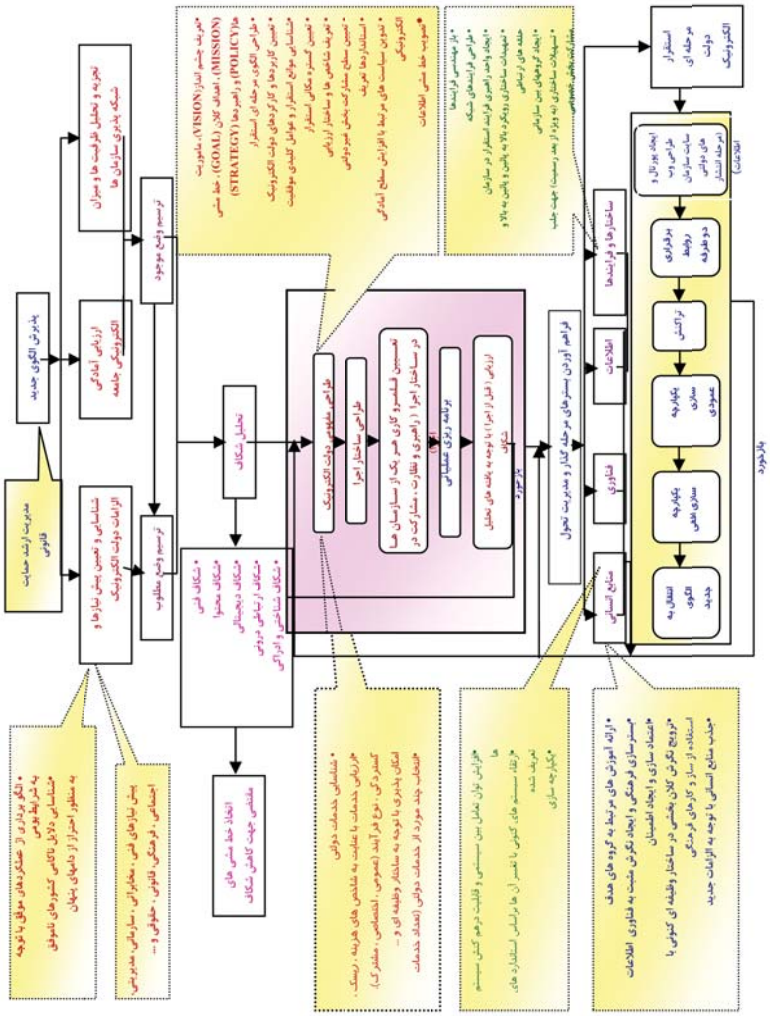

www.SID.ir

Archive of SID

شكل ۳: اجزاي مدل دولت زنده در آسيا و اقيانوسيه

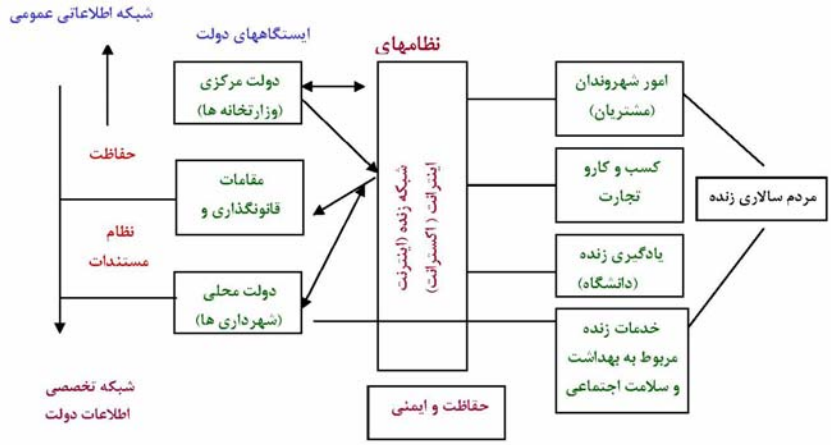

قالب كلي مدل دولت زنده در آسيا و اقيانوسيه شهروندان را بمنزله «مشتري» تلقي و چهار حوزه امور شهروندان، كسب و كار، دانشگاهها و مراكز آموزشي را براي آموزش و يادگيري زنده و خدمات زنده مربوط به رفاه و نشاط ملي را براي دستيابي به يک نظام مردم سالاري زنده پيشنهاد مي‌كند. (M.BEESON 2001) شكل شماره ۳ بيانگر اجزاي اين مدل مي‌باشد.

دولت زنده در چين

مفهوم دولت الكترونيك در چين اين منطق را دنبال مي‌كند كه دولت توسعه و تحول اقتصاد ملي و جامعه را فقط از طريق دستيابي به يک فرهنگ تغيير زنده از طريق استقرار و شبكه ارتباطي زنده ملي به رسميت مي‌شناسد.

چين يك رشته از برنامه‌هاي زنده را براي سرعت بخشيدن به آهنگ حركت دولت در اجرا واستفاده از اقتصاد دانايي‌محور با بهبود و اصلاح نظامهاي مديريت زنده گردش اطلاعات و كمك به ارتقاي توسعه اقتصادي كشور آغاز نموده است.

www.SID.ir

Archive of SID

دليل حمايت مستمر دولت از توسعه شبكه‌هاي ارتباطي زنده، بدون سيم و بدون محدوديت، تعاملات گسترده و يكپارچگي انسان معنوي و انسان مجازي هوشمند در چين را مي‌توان در پروژه‌اي كه به شايستگي به عنوان «پروژه دولت زنده» نام گذاري شده است ديد. هدف اين پروژه كه در اوايل سال ۱۹۹۹ به اجرا در آمد، به عنوان يك ابتكار عمل سه مرحله‌اي، ترغيب تمامي دستگاهها و موسسات دولتي و غير دولتي براي نهادينه سازي نوآوري با بهره برداري از فن‌آوريهاي نوين اطلاعات بمنظور ايجاد، تعامل، ترويج، اشاعه و نوسازي دانايي، توليد و اقتصاد ملي در ميان توده مردم بود. (LOVELOCK 2001)

اهداف عمده پروژه دولت زنده چين عبارتند از

- ايجاد هماهنگي موثرتر كليه عناصر ملي، محلي درگير در مهندسي مجدد كشور چين براي استقرار اقتصاد دانايي محور بين تمامي مراكز تحقيق، مشاوره، دانشگاهها و سازمانهاي دولتي، خصوصي هم به طور افقي (بين واحدهاي هم عرض) و هم عمودي (از دستگاههاي ملي تا محلي)؛
- ايجاد اعتماد ملي و جهاني براي حضور دولتهاي مركزي و محلي چين در شبكه زنده جهاني و ايجاد تعهد نسبت به پذيرش و همكاري با آن؛
- در دسترس قرار دادن اطلاعات براي عامه مردم و در عين حال كاهش هزينه‌هاي دولت با افزايش طرحهاي كوچک سازي سازماني و اداري؛
- همگاني كردن و نهادينه سازي مفهوم يادگيري فراگير (Learning) درسه سطح ملي، سازماني (صنعت و دانشگاه) و خانواده؛
- فراهم كردن اساس و پايه‌اي براي تداوم رشد دولت الكترونيك چين؛
- حمايت و كمك به تداركات الكترونيكي براي مردم بمنزله مشتريان دولت. (LOVELOCK 2001)

www.SID.ir

Archive of SID

پر كردن شكاف ديجيتالي مهمترين مرحله دستيابي به توسعه ملي

مهمترين بحث در ايجاد دولت زنده؛ شناسائي شكاف ديجيتالي جهت حركت از وضع موجود به وضع آرماني و پر كردن آن از طريق تعاملات و ايجاد يكپارچگي در تمامي فرآيند توليد دانايي در مراكز تحقيق و دانشگاهها و صنايع مختلف اعم از خصوصي و دولتي با نگاه مشتري محوري بنحويكه كسب رضايت مردم دليل وجودي اين ارتباطات باشد و حمايت، پشتيباني و قانونيت بخشي دولت به راه كارهاي كلان چنين رويكردي است.

به عنوان مثال سياستگذاران دولت زنده و الكترونيک در مالزي شكاف ديجيتالي را براساس شاخص‌هاي زير تعريف كرده‌اند: (ABDULKARIM 2003)

الف) ايجاد مشاركت و تعاملات ملي از طريق دسترسي همگاني به دانايي با بستر استفاده از تجهيزات اطلاعاتي و ارتباطي هوشمند نوين؛

ب) توليد مبتني بر پژوهش و مدلسازي و ايجاد يكپارچگي در تمامي مراحل از ايده پردازي، توليد نمونه تا توليد انبوه در چهار چوب يک اقتصاد دانايي محور؛

ج) ايجاد توانايي مالي در مردم جهت خريد توليدات و خدمات فناوري اطلاعات؛

د) تجهيز همگاني به مهارت‌هاي اساسي مورد نياز جهت استفاده واقعي از قابليت‌هاي فناوري اطلاعات و ارتباطات با اولويت بخشي به بومي‌هاي مالزي.

پس از آن كه مفهوم و انواع شكاف ديجيتالي مشخص گرديد؛ مرحله ترسيم وضع موجود براساس الگوها و شاخص‌هاي تعيين شده آغاز مي‌گردد. ترسيم وضع موجود را مي‌توان با دو رويكرد دنبال كرد. بر اساس رويكرد اول، ارزيابي سطح آمادگي الكترونيک و زنده در جامعه مورد بررسي قرار مي‌گيرد. تا كنون مدل‌هاي مختلفي در راستاي ارزيابي آمادگي الكترونيک و زنده طراحي شده

www.SID.ir

Archive of SID

است كه از جمله اين مدل‌ها مي‌توان به مدل (BSC)[1] دانشگاه هاروارد، مدل مركز توسعه بين المللي دانشگاه هاردوارد (CID)[2]، شاخص آمادگي شبكه‌اي(NRI)[3] مدل مشاركت درعصراطلاعات (IAP)[4]، مدل بنياد اروپايي مديريت كيفيت (EFQM)[5] ، (ERP)[6] و... اشاره نمود. در واقع ارزيابي آمادگي پويا مستلزم بررسي الگوهاي مختلف و انتخاب و يا طراحي الگويي متناسب با شرايط بومي است كه از شاخص‌هاي دقيقي برخوردار باشد و بتواند تصوير روشني از وضع موجود ارايه نمايد .

چهارچوب كلي يک مدل جهاني دولت زنده[7]

الگوي زير بر اساس سرمايه گذاري كشور آمريكا با دو نمونه آزمايشي دانمارک و كانادا، اساس دولت زنده اين سه كشور را تشكيل مي‌دهند. نمونه آزمايشي اول يعني دانمارک يک كشور با اقليم كوچک و جمعيت كم مي‌باشد، كانادا بعنوان نمونه دوم يعني كشوري با سرزمين بزرگ و جمعيت كم انتخاب شده و در نهايت، مدل كشوري با سرزمين بزرگ و جمعيت زياد يعني آمريكا در هفت مرحله پياده سازي شده است. (MILNER 2002)

هفت مرحله اصلي در جهت تحقق اهداف دولت آماده (زنده)

۱) ايجاد يكپارچگي و تلفيق مناسب در تمامي فعاليت‌هاي ملي

به مفهوم ارتباطات رفت و برگشتي واحد خدمات گيرندگان، ولي چند مرحله‌اي يا چند فعاليتي بودن خدمات كه وظيفه اصلي دولت فراهم نمودن بستر لازم حركت روان و جامع جريان دانايي و توليد و ارزش افزوده بر مبناي مديريت دانايي و فناورهاي زنده اطلاعاتي است.

www.SID.ir

Archive of SID

۲) توسعه اقتصادي[۸]

۱) آموزش و يادگيري مستمر و همگاني بعنوان اولويت اول(با بالاترين يارانه ملي) از طريق دانشگاهها و مراكز علمي و پژوهشي بويژه از طريق شبيه سازيهاي مورد نظر؛

۲) حمايت مخصوص دولت‌ها از تاسيس شركت‌هاي كوچك ومتوسط؛

۳) ايجاد امكانات لازم جهت رشد صنايع مربوط به فن‌آوريهاي جديد و نرم افزارهاي تحقق مدلهاي مديريت دانايي (اعطاي يارانه خاص)؛

٤) انتخاب يك دولت فرهيخته و علاقمند جهت فراهم سازي مقدمات مهندسي مجدد ملي.

۳) استقرار نظام مردم سالاري زنده[۹]

ايجاد امكانات گسترده اطلاع رساني زنده براي دسترسي مردم به نهادها و فرآيندهاي قانوني مثل راي‌گيري، نمونه‌گيري و... كه مراحل استقرار آن به شرح زير است:

۱)برنامه‌ريزي و اجراي آموزشهاي خاص مسئولين منتخب براي استقرار مردم سالاري زنده؛

۲) جلب علاقه مردم از طريق اطلاع رساني مستقيم؛

۳) ايجاد دكمه مردم سالاري در اينترنت جهت پاسخ زنده به مردم؛

٤) نهادينه نمودن مفهوم مردم سالاري در ارايه خدمات (مردم به منزله مشتري)؛

٥) سرمايه‌گزاري و اختصاص بودجه بيشتر در جهت تقويت نهادهاي درارتباط مستقيم با مردم از طريق اينترنت؛

٦) ايجادنهادهاي اينترنتي مشاوره‌اي، رسيدگي به شكايات و اخذ پيشنهادات؛

۷) استفاده كامل از طبيعت دو سويه اينترنت؛

۸) تقويت فرآيندهاي گفتمان زنده (پرسش وپاسخ اينترنتي)؛

www.SID.ir

Archive of SID

۹) قانونگذاري مربوط به اينترنت؛
۱۰) جلوگيري از انحصارات و برنامه‌ريزي همگاني كردن انتشار زنده دانش اينترنت؛
۱۱)تبديل فناوريهاي با سيم به بي سيم در كل كشور.

۴) استقرار جوامع زنده[۱۰]

ايجـاد ارتباطـات زنـده در مــراكز پژوهشي، آموزشي و پرورشي، بهداشت عمومي، رفاه اجتمـاعـي، امنيت اجتماعي، خدمـــــات خاص نوجوانان، جوانان و كهنسالان، فراهم نمودن امكانات مساوي قابل دسترس براي تمامي مردم، ايجاد شهرها، مناطق رشد و پاركهاي فناوري با امكان تبادلات زنده، مستمر و در لحظه .

۵) ايجاد و استقرار روابط بين‌الملل زنده[۱۱]

تبادل دانش و منابع براي زندگي بهتر جهاني[۱۲]، از طريق تعاملات پيوسته زنده با استقرار نظامهاي اينترنت، اينترانت و اكسترانت و شبكه‌اي نمودن اين ارتباطات براي حل مسايل بين‌المللي، حضور در بازارهاي جهاني مثل محيط زيست، تجارت، خدمات و تسهيلات مشترك امكان پذير است.

۶) استقرار مباني حقوقي دولت زنده[۱۳]

مشخص كردن رويه‌ها و قوانين جديد مربوط به حق انحصاريها، امضاهاي ديجيتال، ماليات، تشخيص هويت، دادوستدهاي بين‌المللي، حقوق معنوي، مقررات زدايي، دفاع از حقوق مردم و مشتريان، تقلبات و خرابكاران اينترنتي از مباني حقوق تشكيل يك دولت زنده بشمار مي‌آيند.

www.SID.ir

Archive of SID

جدول۱: طبقه بندي كشورهاي اروپائي ازمنظر دولت به روز و زنده

(CISCO SYSTEMS 2004)

میزان خدمات در دسترس به روز (SERVICES)				میزان مهارتهای انسانی به روز (HUMANCAPITAL)			
نام کشور	اکتبر ۲۰۰۱	اکتبر ۲۰۰۲	اکتبر ۲۰۰۳	نام کشور	اکتبر ۲۰۰۱	اکتبر ۲۰۰۲	اکتبر ۲۰۰۳
دانمارك	%۳۲	%٦١	%٧٢	سوئد	%٦١	%٨٧	%٨٧
اطریش	%١٥	%٢٠	%٦٨	دانمارك	%٥٩	%٨٢	%٨٦
سوئد	%٢٨	%٦٧	%٦٧	ایرلند	%٦٨	%٨٥	%٨٦
فنلاند	%٣٣	%٥٠	%٦١	اطریش	%٤٠	%٥٦	%٨٣
ایرلند	%٢٢	%٥٠	%٥٦	فنلاند	%٦٦	%٧٦	%٨٠
انگلستان	%٢٤	%٣٣	%٥٠	نروژ	%٦٣	%٦٦	%٧٥
نروژ	%٣٥	%٣٥	%٤٧	فرانسه	%٤٩	%٦٣	%٧٣
فرانسه	%٢٥	%٣٥	%٤٥	انگلستان	%٥٠	%٦٢	%٧١
ایتالیا	%١٥	%٣٥	%٤٥	هلند	%٣٧	%٥٤	%٦٥
آلمان	%٢٠	%٣٥	%٤٠	پرتغال	%٥١	%٥٨	%٦٥
اسپانیا	%٣٠	%٤٠	%٤٠	اسپانیا	%٥٠	%٦٤	%٦٤
پرتغال	%٣٢	%٣٢	%٣٧	ایتالیا	%٣٩	%٥٧	%٥٩
بلژیك	%٠	%٢٥	%٣٥	بلژیك	%٢٣	%٤٧	%٥٨
یونان	%١١	%٣٢	%٣٢	ایسلند	%٣٨	%٥٣	%٥٦
ایسلند	%١١	%٢٨	%٢٨	سوئیس		%٤٩	%٥٥
هلند	%٥	%٢١	%٢٦	یونان	٣٩%	%٥٢	%٥٤
لوگزامبرگ	%٥	%٥	%١٥	آلمان	٤٠%	%٤٨	%٥٢
سوئیس	-	-	-	لوگزامبرگ	١٥%	%٣٢	%٤٧

۷) نگاه به آینده[14]

تطبیق با تغییرات سریع و در نظر داشتن افق دور دست از طریق نظامهاي مدیریت تغییر پیوسته، موضوعي كه اساس تفوق دولتها و ملتهاي زنده[15] در آینده خواهد بود.

www.SID.ir

Archive of SID

نكته جالب در اين است كه سالهاست رده‌هاي اول تا پنجم از مجموعه كشورهاي اروپاي غربي به مجموعه كشورهاي اروپايي شمالي منتقل شده است. بر اساس يک طبقه بندي جهاني، كشور سويس در سال ۲۰۰۸ بعنوان سمبل دولت زنده انتخاب گرديده و جالب‌تر اين است كه مهمترين عامل تفوق اين كشور در ايجاد نشاط ملي[۱۶] بوده است.

جمع بندي و نتيجه گيري

دانشگران[۱۷] به دولت زنده در نظامهاي توسعه ملي بعنوان پديده‌اي مي‌نگرند كه بسيار فراتر از استفاده خاص از فن آوريهاي نوين و پيشرفته اطلاعات و ارتباطات در خدمات عمومي مي‌باشد .

آنان دولت زنده را يک مجموعه مغز افزاري[۱۸] تعريف مي‌كنند كه هدف آن قرار دادن مردم در اولويت اول يعني تمركز بر مشتري و مشتري محوري است. آنان همچنين به آن بعنوان يک پديده يكپارچه نگاه مي‌كنند كه بايد براي كمك به بخش دولتي، عمومي و خصوصي براي حركت بسوي شبكه‌هاي زنده يكپارچه‌تر و منطبق با بازار جهاني بكار گرفته شود. در چنين نگرشي وظيفه اصلي دولتها تلفيق نظامهاي نرم افزاري و سخت افزاري در يكديگر و ارايه مجموعه‌هاي منسجم مغز افزاري است كه در آن تمامي ابعاد دولت زنده ترسيم شده باشد.

بورنيز (۱۹۹۸) مي‌گويد كه مديران دولتي در جوامع و سازمانهاي نوين، به عوض ايجاد موانع در سر راه نوآوري، بايد مشوق و پيشگامان نوآوري‌ها باشند.

بنظر مي‌رسد كه برنامه‌هاي دولت زنده بعنوان حلقه تكاملي دولتهاي الكترونيک با حجم عظيمي از تفكرات راهبردي در جهان در حال شكل‌گيري است. برنامه مردم سالاري و گفتمان زنده از مصاديق اصلي اين نگرش جديد به مفهوم دولت و وظايف آن است.

www.SID.ir

Archive of SID

با توجه به پذيرش اين مساله كه نوآوري‌هاي دولت زنده بايد در چارچوب مديريت راهبردي و اجرايي عملياتي شوند، لذا نوآوري‌هاي دولت زنده در نيمه دوم دهه اول هزاره سوم در عمل با نوآوري‌هاي دهه ۱۹۹۰ تفاوتهاي بسياري دارد.

يكي از جديدترين تحليل‌هاي جهاني در مورد ركود و نابساماني اقتصادي ماههاي اخير، عدم اجراي مفهوم دولت زنده در اقتصاد نوآوري و بازارهاي جهاني است. اعتقاد بر اين است كه چنانچه نظارت و مسئوليت پذيري دولتهاي زنده در كنار شفاف‌سازي تمامي فعاليت‌ها بويژه تبادلات پولي و مالي جهاني تحقق مي‌يافت، شايد راههاي مقابله با اين سونامي اقتصادي جهاني و روش‌هاي جايگزين بموقع شناخته مي‌شد. (بانک جهاني ۲۰۰۹)

به نظر مي‌رسد در كشورهائي كه دولت زنده در آنها در حال استقرار است، گرايش شديدي براي توسعه منابع و ظرفيتهاي سازمانها به منظور ايجاد سودمندي بيشتر براي مردم، از طريق يكپارچه سازي بوجود آمده است.

نظريه دولت زنده بايد به سرعت با نظريه دولتهاي ديوانسالار كه در حصار الگوهاي رفتارهاي تكراري گرفتار آمده‌اند و ساختار آنها امكان مديريت تحول و نوآوري را برنمي تابد و فقط به حداكثر نمودن بودجه‌ها و يا امكانات خود مي‌انديشند، جايگزين گردد. چناچه مبناي استقرار دولت زنده فراهم گردد امكان عملياتي سازي تعاملات زنده مثلث سه گانه دولت، دانشگاه و صنعت[۲] نيز ميسر خواهد شد.

سوال اصلي اين است كه آيا تصميمات در مورد پروژه‌هاي دولت زنده بايد مبتني بر يك طراحي قوي ذهني باشد و يا مديران ارشد و دانشگران بايد

۱) TRIPLE HELIX

www.SID.ir

Archive of SID

خدمات و اقدامات اجرايي را زير ذره بين ببرند با اين نيت كه هر كدام از آنها را جداگانه بعنوان هدفي براي دولت زنده ارزيابي كنند؟

در شرايطي كه مسير آينده قابل برنامه‌ريزي نبوده و از طريق راهبرد بايد كشف و آفريده شده و طيف وسيعي از خدمات گوناگون براي عملياتي سازي دولت زنده الزامي بنظر مي‌رسد، رويكرد تلفيقي و دو وجهي ايجاد يكپارچگي سخت و نرم افزاري در دستيابي به يک نظام گسترده توسعه انساني و تبلور قابليت‌ها[19] با بستر فناوريهاي زنده اطلاعاتي و ارتباطي، راه كار وحدت و همسويي سه ركن اصلي تحقق دولت زنده يعني دولت، صنعت و دانشگاه مي‌باشد.

نظريه پردازان عامل نرم افزاري دستيابي به مفهوم دولت زنده را در ايجاد انگيزه، يادگيري فراگير و خلاقيت و نوآوري مي‌دانند و عملياتي سازي آنرا برخي با تشويق و ترغيب و آموزش و بعضي ديگر در مديريت عملكرد و نقش شايسته دولتها در نظارت كيفي مي‌دانند.

مورد اول بايد در كنار تفكر شفاف سازي، حداكثر تفويض اختيار، آفرينش و نوآوري و ارتباطات هم عرض، عملياتي شود كه مصداق آنرا مي‌توان در كشورهاي اروپاي شمالي، هند، چين و استراليا جستجو كرد. مورد دوم بيشتر در كشورهايي چون انگلستان مورد عمل قرار گرفته است. نظريه پردازان، دانشگران و مديران راهبردي در حوزه مختلف دولت، دانشگاه و صنعت بايد مديريتي را ايجاد كنند كه از بهترين مزاياي هر دو روش بصورت تلفيقي استفاده كنند.

در اين مقاله هر چند فشرده و مختصر با توجه به وسعت و گستردگي زياد موضوع كه مي‌تواند موضوع پژوهش و پايان نامه‌هاي دكتري باشد، سعي شده است با نگاهي از دريچه مديريت تطبيقي با تبيين مفاهيم دولت زنده در كشورهاي مختلف كه از اصلي‌ترين عوامل تفوق جوامع در دنياي نوين و حضور و سهم شايسته آنان در پهنه جهاني شدن است، تصويري از نقش

www.SID.ir

Archive of SID

دولت‌هاي پيشرو در كاميابي، سعادت، اثربخشي و نشاط ملي ارايه گردد. طرز تلقي اين كشورها از نقش جديد دولتهاي موفق و عملكرد آنان بر اساس آن، مي‌تواند موجب مقايسه نگرشها و برداشت‌ها در درک اين مفهوم بديع گردد.

منابع و مآخذ

1) Allen , B .A . Et Al . (2001), E – Government and Government Online in Canada: Partnerships , People and Prospects , Government Information Quarterly , 18 .
2) Bannister , F ., & Walsh , N . (2002) , the Virtual Public Servant: Ireland's Public Service Provider , Information Policy
3) Fletcher , P . D . (2002) , the Government Paperwork Elimination Act: Operating Instruction for an Electronic Government , INT , L . J . Of Public Admin
4) Hughes , O . E . (2002), Public Management and Administration , Palgrave Mcmillan , Third Edition.
5) J. Ure P. Lovelock: "E-government In China",2001
6) Korean Ministry Of Planning And Budget-fiscal Year 2002
7) Layne , K., & Lee , J.(2001) , Developing Fully Functional E - Government Government Ivformation Quarterly , 18 .
8) Lenk , K . (2002) , Electronic Service Delivery – A Driver of Public Sector Modernization , Information Policy
9) Lowery , L . M . (2002) Developing a Successful E-government Strategy Department of Telecommunication and Information Services , Sanfrancisco , USA .
10) Mohd Khalid , N . And Abdul Karim , M . R . (2003) , E – Government in Malaysia , Asean Academic Press LTD (Pelanduk Publications) .
11) Tat – Kei Ho , A. (2002) , Reinventing Local Government and the E-Government Initiatve , Public Administration Review, Vol, 62, No.4.
12) Taylor Nelson Sofres: "Government Online Study" , 2003
13) The Working Group on E-government in the Developintg World (2002) , Roadmap for E-government in the Developing Word, 18 Question E-government Leaders Should Ask Themselves, Pacific Council on International Policy, April.
14) Thomas Friedman, Olive Tree And Texus, Et Al.
15) West , D . M . (2004) , E – Government and the Transformation of Service Delivery and Citizen Attitudes , Public Administration Review , Vol . 62 , No.4.

www.SID.ir

Archive of SID

يادداشتها

[1] Balanced scorecard
[2] center of international development
[3] network readiness index
[4] information age partnership
[5] european foundation for quality management
[6] enteprise resource planning
[7] ready government
[8] economic development
[9] e-democracy
[10] e-communities
[11] e - inter government
[12] global digital life
[13] environment policy
[14] next generation internet
[15] bionic
[16] happiness
[17] knowledge workers
[18] brainware
[19] capabilites

www.SID.ir